

извесно је био хиландарски монах пре ступања на епископски престо у Расу. Позната су два невелика састава везана за њега, а на једном од њих забележена је и година настанка.²⁵

Григорије је у Расу 1305. године завршио преписивање Крмчије светога Саве, о чему је оставио својеврсно сведочанство.²⁶ Запису који се налази и на ранијим преписима Крмчије он је додао сопствени састав:

„Књиге пак ове писао сам ја, муж врло грешан, по изгледу монах, архијереј по чину, епископ рашки Григорије Други. Тада сам боравио у дому светих Апостола у Расу. Написао сам их дому пресвете Богородице Хиландарске у Светој Гори. И молим вас, господо и оци и браћо, по обећању светога сабора вашег и наставника вашег, раније бившег игумана Киријака, и опет садашњег наставника вашег игумана Арсенија, упишите ме у помен и помињите брата вашег и саслужабника Григорија! Зато се и потрудих око ових књига, не бих ли светим вашим молитвама опроштај примио великих грехова мојих.

Молим све који буду читали и преписивали, са великом пажњом читајте и преписујте, Господа ради! Немојте ни одузети ни приложити, јер није ништа криво, него је исправљено и преправљено: двапут и трипут прођох и не пропустих ни једне речи ни реда. А ове књиге преписане бише из архиепископских књига, и сам ја, грешни Григорије, потрудих се и из тих књига исправих ове књиге, да не буде ништа криво.

Оци и браћо, молим се и клањам: уздахните Господу за мене грешног!

²⁵ Д. Богдановић, *Григорије Рашки*, прир. Д. Богдановић, *Шест њисаца XIV века*, Београд 1986, 11–13; текстови 63–65. В. и И. Шпадијер, *Светиојорска баштина*, 72–74, одакле преузимамо поједине ставове.

²⁶ Реч је о такозваној Рашкој крмчији. Иако је цео сачуван, тај рукопис је данас физички подељен и налази се на два места у Москви – један је део у Државном историјском музеју, а други у Руској државној библиотеци.

Смерни епископ рашки Григорије Други, коме је отачаство гроб, мати – земља, а богатство – греси.

Ове свете и божаствене књиге, које се зову Законик, написаше се у дане богочастивог и светородног господина краља Уроша. Тада је светитељства правило држао Јевстатије Други, у дому светих Апостола. Лето бејаше 6813 (1305). Савршисмо их Богу на славу. Амин!²⁷

Поред топоса афектиране скромности („муж врло грешан, по изгледу монах“), Григорије наводи место писања („у дому светих Апостола у Расу“), као и то коме је књига намењена („дому пресвете Богородице Хиландарске у Светој Гори“) и подсећа на обећање хиландарског сабора и игумана Киријака да ће га уписати у поменник као „брата“ и „саслужабника“. Потом

²⁷ *Шест њисаца XIV века*, 63–64.

213. Манастир Хиландар, део манастирског комплекса са пиргом Светог Ђорђа

214. Испосница Светог Петра Коришког, остаци манастирског комплекса